

ABD SAYIŞTAYI (GAO)^(*)

Çeviren: Fehmi BAŞARAN

Sayıştay Birinci Daire Üyesi

ÖNSÖZ

ABD Sayıştayı (GAO) 1921 tarihli Bütçe ve Muhasebe Kanunu ile kurulmuştur. Anılan Kanun'un ilgili maddesinde:

"Sayıştay Başkanı (Comptroller General) hükümet merkezinde veya diğer yerlerde kamu fonlarının harcanmasına, uygulanmasına ve bunların belgelerine ilişkin bütün hususları soruşturur..." hükmü yer almaktadır.

O tarihten itibaren pek çok yasal düzenleme GAO'nun sorumluluklarını, Kongre'ye denetim ve değerlendirme hizmetleri sağlayacak şekilde genişletmiştir.

GAO'nun amacı; faydalı, tarafsız, doğru ve işe yarar inceleme ve değerlendirmeler yapmak suretiyle Kongre'nin ihtiyaçlarını karşılamaktır.

Bu çalışmanın amacı, GAO'nun:

- Ne yaptığı.
- Çalışmasının niteliğini nasıl sağladığı.
- Çalışma sonuçlarını nasıl bildirdiği.
- Hizmetlerinin nasıl elde edileceği.

konularının daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır.

GAO NE YAPAR?

GAO federal program ve faaliyetlerin incelenmesi ve denetimi başta olmak üzere çeşitli hizmetler verir.

İncelemelerin çoğunluğu Kongre'nin özel (spesifik) isteklerine cevap olmak üzere yapılır. Daha ziyade Kongre'nin komisyonları tarafından istenen çalışmalar yapılır. Buna ilaveten GAO tek tek kongre üyelerinin istedikleri konuları da inceler. Son olarak bazı incelemeler GAO'nun temel yasal sorumlulukları çerçevesinde bağımsız olarak re'sen yapılır.

(*) Bu çalışma ABD Sayıştay'ının "Obtaining Services from the U.S. General Accounting Office" adlı tanıtım kitapçığının tercümesidir.

GAO her federal program, faaliyet ve fonksiyonu tetkik eder, gözden geçirir. Kapsama alanı füzelerden tıbbı, aynıyat denetiminden silah kontrolüne, uzaydan kentsel işlere kadar uzanır.

Başlıca İnceleme Konuları;

Muhasebe ve Denetim

Tarım

Savunma

Eğitim

Çalışma

Enerji

Çevre

Mali Kurumlar

Mali Yönetim

Sağlık

Konut

Menkul Kıymetler

Enformasyon Yönetimi

Uluslararası İşler

Tedarik

Vergiler

Ulaştırma

GAO'nun Cevapladığı Soru Tipleri;

- Hükümet programları yasalar ve diğer mevzuata uygun bir şekilde yürütülmekte midir ve bu programlar üzerinde Kongre'ye sunulan veriler doğru mudur?

- Kamu fonlarının etkin olmayan kullanımı ve israfını önleme şansı var mıdır?

- Fonlar yasalara uygun olarak harcanmakta mıdır ve bunlar için tutulan muhasebe doğru mudur?

- Programlar istenen sonuçlara ulaşmakta mıdır, veya hükümet politikalarında ya da yönetimde değişiklik ihtiyacı var mıdır?

- Program hedeflerini daha düşük maliyetle gerçekleştirecek daha iyi yollar var mıdır?

Gerekli Yerlere Çeşitli Mesleklerden (Multidisciplined) Elemanlar Gönderilir.

Bütün Dünya'da hükümet fonksiyonları veya programlarını inceleme işi, çeşitli mesleklerden yetkin personele ihtiyaç gösterir.

GAO personeli çeşitli alanlarda uzmanlık sahibidirler; muhasebe, hukuk, kamu yönetimi, sosyal ve fiziki bilimler, iktisat vb. gibi. GAO aynı zamanda, inceleme ve soruşturmaları sırasında medeni ve ceza hukuku sorunlarıyla karşılaştıklarında denetçilere yardımcı olmak üzere bu konularda uzman personele de sahiptir.

Personelin pek çoğu doktora derecesi ve mesleki sertifika ve lisans dahil yüksek dereceli unvan ve diploma sahibidirler. Gelişmeleri yakından izlemek ve gerekli mesleki standartları karşılamak için eğitim programları devamlı uygulanır.

GAO, personelinin belli konularda yoğunlaşabilmelerini sağlayacak şekilde örgütlenmiştir. Muhasebe ve Enformasyon Bölümü; Sağlık, Eğitim ve İnsani Hizmetler Bölümü, Ulusal Güvenlik ve Uluslararası İşler Bölümü; Kaynaklar, Toplum ve Ekonomik Gelişme Bölümü gibi. Uzmanlaşmış, tecrübe sahibi elemanlar GAO içerisinden tedarik edilemezse, daimi personele yardımcı olmak üzere bu tür personel dışarıdan temin edilebilmektedir.

GAO personelinin yaklaşık üçte biri bölge ofislerinde, diğer üçte ikisi ise merkezde görev yapmaktadırlar. Bu personel veri toplamak, ilk elden işlemleri kontrol etmek, federal programların ve faaliyetlerin yerine getirilişini gözlemek üzere gerekli olan yerlere gönderilir.

İstek Sahipleri ile İletişim

GAO personeli, Kongre'ce incelenmesi istenen konuyla ilgili göreve başlamadan önce istek sahibi ile konunun amaçlarını, yapılabilirliğini, çalışmanın gerektirdiği diğer hususları, görevin bitirilme tarihini ve en uygun sonucun ne olacağı hususunu müzakere etmek üzere biraraya gelir.

Görevin Amaçları: İstek sahiplerinin ihtiyaçlarına yönelik olarak yapılacak görevin mesleki standartlara uygun bir şekilde sonuçlanmasını sağlamak için onlarla çok yakın işbirliği yapılır.

Alan: İstek sahiplerinin ihtiyaçlarını karşılamada kaynaklarımızı etkili olarak kullanacak şekilde alternatif programlar ve yöntemler önerilebilir.

Ürün Tipi: Ara brifingler, toplantılar ve yazılı raporlar üretilir. Yazılı raporlar konunun karmaşıklığına bağlı olarak değişik format ve kapsamda olabilir.

Kongre ile özel (spesifik) konular üzerinde konuşmaya ek olarak, GAO Kongre'nin halihazır ve gelecekteki ihtiyaçlarına uygunluğu sağlamak için uzun vadeli planlarımızın geliştirilmesine ilişkin görüşmeler de yapar. Yani, uzun vadeli planlar Kongre ile müzakere edildikten sonra, Kongre'ye sunulur.

NİTELİKLİ ÇALIŞMA SAĞLAMA

Mesleki standartlar; Güvenilir Ürünlerin Anahtarı.

GAO, mesleki standartlara bağlı kalmayı taahhüt eder. Bu standartlar, personelin nitelikli ve ehliyetli, bağımsızlığına zarar verecek etkilerden uzak, profesyonel tarzda çalışan, görevin amaçlarına yeterli derinlikte cevap verecek niteliklere sahip olmasını gerektirir. Çalışma yeterli, güvenilir ve gelişmiş kanıtları tam olarak elde edecek biçimde planlanmalı ve yürütülmelidir. Bu çalışmaya dayanan raporlar zamanında, doğru ve tarafsız olmalı ve çalışma sonuçlarını dürüst bir şekilde sunmalıdır.

Bağımsızlık, tarafsızlık ve belgelere dayanma GAO ürünlerinin güvenilirliğini sağlayan üç anahtar etkidir. Diğer kurum ve kuruluşların görüş ve yorumlarını almak da çalışmalarımızın tam ve mükemmel olmasında önemli bir faktör olarak hizmet görür.

Bağımsızlık ve Tarafsızlık: Amacımız Kongre'ye faydalı, inanılır ve yansız analizler ve bilgi sağlamaktır. Bunu yapmak için çalışma sonuçlarımızı bağımsız ve tarafsız bir şekilde planlamamız ve yerine getirmemiz önemlidir.

Belgelere Dayanma: İncelememiz esnasında sorunu değerlendirmemiz için lüzumlu belge ve kanıtları toplarız. GAO, nihai ürününü destekleyecek yeterli, tam ve ilgili belgeleri, verileri toplar, verileri test ve analiz eder. İnceleme esnasında elde edilen ek veri ve kanıtlar, ilk kanıtların yeniden değerlendirilmesini gerektirebilir.

Yayınlanmadan önce, toplanan kanıtların raporu desteklemesini, bilgilerin açıkça ve tarafsız sunulmasını ve sonuçların ve önerilerin uygunluğunu sağlamak için nihai çalışma ve kanıtlar GAO bünyesinde yeniden gözden geçirilir.

Diğer Kurum Yorumları: Denetim ve değerlendirme sonuçları üzerinde kurum ve kuruluşların ve diğer etkili şahısların görüş ve yorumlarını almak, nihai raporun faydalılığını artırabilir ve mümkün olduğunca uyguladığımız tarafsızlığımıza ek garanti sağlar.

RAPORLAMA SONUÇLARI

Ürünlerimiz Kamuya Açıktır

GAO'nun tasnif edilmemiş inceleme ve değerlendirme raporları halka açıktır. Buna karşılık tasnif edilmiş ve hassas bilgiler içeren çok az sayıdaki rapora yasal olarak kısıtlama getirilebilir. GAO- raporların kısıtlanmamış nüshalarını veya kısıtlanmış raporların en azından özetlerini yayınlamayı gayret etmektedir.

Yayınlanmış raporların aylık ve yıllık listelerini, Kongre ve halk ilgi alanlarına göre elde edebilirler.

Özet Raporlar

Yıl boyunca GAO. çalışmaları ve faaliyetleri hakkında pek çok özet rapor yayınladı. Sözgelimi, Sayıştay Başkanı'nın "Yıllık Rapor"u kongre ve halk için GAO'nun gelecek mali yıl faaliyetleriyle ilgili özet bilgiler içerir. Bu rapor, GAO'nun önemli ulusal konulardaki çalışmalarına ışık tuttuğu gibi yayınlanmış başlıca raporlarımızı özetler ve GAO'nun çalışmasından haberi olan mali ve diğer yararlar dahil çeşitli katkıları tesbit eder.

GAO aynı zamanda kendisine iletilen, fakat çeşitli sebeplerle henüz benimsenmemiş öneriler üzerine de bir yıllık rapor yayınladı.

EK HİZMETLER

GAO inceleme ve değerlendirmelerine ek olarak başka hizmetler de sağlar. Bunlar, muhasebe ve denetim politikalarının tesis edilmesi ve hukukî yardım sağlanmasıdır.

Muhasebe ve Mali Yönetim Politikası

Sayıştay Başkanı, Hazine Sekreteri ve Bütçe ve Yönetim Ofisi Müdürü ile birlikte icrai birimler için muhasebe prensipleri ve standartları koyar. Sayıştay Başkanı ayrıca genel kabul görmüş hükümet denetim standartlarını hazırlar ve ilan eder.

Hukukî Hizmetler

GAO. kongre'ye çeşitli hukukî hizmetler sağlar. Komisyonlardan ve üyelerden gelen sorgulara cevap olarak Sayıştay Başkan'ı hükümetin programları ve faaliyetleriyle ilgili hukukî konular üzerinde danışmanlık sağlar. GAO ayrıca Kongre'ye sunulmadan önce kanun tasarıları üzerinde de inceleme yaparak yardımcı olur. Ek olarak GAO. kamu fonlarının iptali veya ertelenmesi teklifleri üzerinde de inceleme yapar ve rapor düzenler.

Diğer hizmetler ise sözleşmeden doğan hükümet yükümlülükleriyle ilgili konuların çözümlenmesi, kamu fonlarının harcanmasına ilişkin kanun hükümlerinin yorumlanması konusunda kamu kurumlarına yardım sağlamayı kapsar.

GAO Hizmetlerinin Elde Edilmesi

Kongre Üyelerinin yazılı istekte bulunmadan önce gayri resmi olarak GAO ile ilişki kurmaları teşvik edilmektedir. GAO personeli, talep mektubu yazılmadan önce, istekte bulunanlarla veya onların personeliyle görüşür ve onlara konu ve çerçeve sorular ile izlenecek strateji ve yaklaşımların formüle edilmesi hususlarında yardımcı olurlar.

Talep sahipleri veya personeliyle GAO arasında ilişkilerin ve yakın çalışmanın devamı için gerekli teşvik ve özendirme yapılmaktadır. ◆